

Препорука за Награду у категорији Музеја године

Изложбе осмишљене, организоване и изведене у Галерији Српске академије наука и уметности у Београду у 2024. години извесно спадају у сам врх музеолошких и галеријских подухвата у главном граду, али и у целој земљи у протеклом периоду. О томе сведоче и мерљиви параметри, као што је маркетиншки пласман и медијска покривеност, с једне стране, и број посетилаца који се кретао у распону од 20.000 до 100.000 људи по изложби, с друге стране.

Овакви резултати логична су последица одличног планирања и конципирања не само појединачних изложби, већ и целог једногодишњег програма. Када се погледа списак тих изложби – *Сима Лозанић: витез српске науке; Урош Предић, достојанство свакидашњице; Кун: уметник, радник, борац; Владимир Р. Петковић: утемељитељ струке и науке; Дадо. Историја природе 1953–2000* – прво што се примећује јесте да су биле, у складу с природом институције, равноправно заступљене изложбе посвећене великим научницима (Сима Лозанић и Владимир Р. Петковић) и оне о водећим ликовним уметницима из наше прошлости (Урош Предић, Ђорђе Андрејевић Кун и Дадо Ђурић). Разноврсност је такође присутна и у епохама и правцима којима, у најосновнијим цртама, припадају дела тројице сликара: од Предићевог академског реализма и Куновог *борбеног* или социјалистичког реализма, до Ђурићевог надреализма, тј. фигуративне фантастике.

Избор уметника је такав да измиче и свим потенцијалним идеолошким замкама. Велика ретроспективна изложба посвећена уметнику који је био и активни члан Комунистичке партије Југославије, борац у интернационалним бригадама у грађанском рату у Шпанији, илегалца у Београду под нацистичком окупацијом, учесник НОБ-а (Народноослободилачке борбе), што је Кун све био, снажно се опире ревизионистичким наративима у савременој националној историји. С друге стране, као један од водећих, ако не и водећи сликар међу југословенским визуелним уметницима који су шездесетих година прошлог века почели да живе и раде у Паризу и Француској, Дадо Ђурић добија више деценија очекивану велику ретроспективу у водећој националној уметничкој и научној институцији у граду и земљи у којима је студирао, иако је Црногорац, како се увек декларисао. Када помињемо „очекивања“, ова листа у још једном случају исправља грешке из прошлости и открива нам помало заборављено импозантно научно дело историчара уметности и археолога Владимира Р. Петковића, једног од водећих стручањака за српску средњевековну уметност.

Поред изузетно добро осмишљених поставки, често остварених у сарадњи са за дотичну тему најрелевантнијим партнерима (рецимо, Музејом савремене уметности у Београду, Музејом Југославије, Војним Музејом, Музејом примењене уметности, итд. за Кунову изложбу, или Народним музејом Србије, Библиотеком Одељења за историју уметности Филозофског факултета Универзитета у Београду, Музејом науке и технике, Археолошким институтом у Београду, институцијама у којима је Владимир Р. Петковић радио, или с њима био на друге начине професионално повезан, за изложбу посвећену овом научнику), све ове изложбе су пратили и изузетно богати пратећи материјали и

програми. За сваку је, што се и подразумева, објављен каталог – монографија, или допуњено издање претходне, недавно објављене публикације САНУ посвећене истом аутору (у случају Уроша Предића). Изложба Предићевих радова је у технолошком погледу, тј. у погледу нових медија, имала најразвијенију презентацију јер су је пратиле 3Д дигитализација, ВР апликација, мултимедијална веб-презентација, анимација и моделовање. Када су у питању други медији, у пратећим програмима били су заступљени и документарни филмови о раду ових стваралаца. Тиме Галерија САНУ супериорно наставља и развија своју традицију технолошки/медијски, али и дизајнерски иновативно постављених изложби, која датира још од деведесетих година прошлог века, када је директор Галерије САНУ био академик Драгослав Срејовић, а главни дизајнер Клаудио Цетина.

Из оквира пратећих програма посебно се издваја мултимедијални пројекат којим се контекстуализује дело Ђорђа Андрејевића Куна. С једне стране, изложени су радови уметника који су утицали на Куново стваралаштво (Франциско Гоја), или се с њим могу довести у везу по сличности тема и ликовних приступа (као што је дело Владимира Мише Лазића), а с друге они који су Андрејевићевим радом били инспирисани: радио-драма Контекст колектива, видеограми дуа Dorlgenger, инсталација уметнице Христине Ивановске из Северне Македоније, графике Дејана Марковића.

Последње, али не и најмање битно: све изложбе и други програми Галерије САНУ су бесплатни, што је веома значајн допринос развоју нове публике, те демократизацији онога што често називамо „елитном културом“.

Због свега горе наведеног, става сам да Галерија САНУ вишеструко заслужује Награду НК ИСОМ Србије у категорији Музеја године, пре свега због изузетно стручног, али и иновативног, на новим технологијама и дизајнерским приступима базираног приступа презентацији нашег научног и уметничког наслеђа.

У Београду, 21. 03. 2025.

Др Иван Меденица, ред. проф. Факултета
драмских уметности у Београду

Komisiji za dodelu Nagrade NK ICOM Srbije

Predmet: preporuka za Nagradu
u kategoriji Muzej godine

Tokom 2024. godine Galerija Srpske akademije nauka i umetnosti uspešno je realizovala više projekata i na svoj rad skrenula pažnju stručnjaka i šire javnosti. Posvećenim radom i inovativnim pristupima Galerija SANU je zaspužila da bude kandidovana i nominovana za godišnju Nagradu NK ICOM Srbije za Muzej godine.

Od svog osnivanja 1968. godine, Galerija SANU kao osnovne vrednosti naglašava izvrsnost, otvorenost i saradnju, a u 2024. godini ih je i dosledno sprovedla. Mada je Galerija SANU tokom proteklih decenija postizala izuzetne rezultate u oblasti umetnosti i kulture, do sada nikada nije bila nominovana za ovako prestižnu nagradu te smatram da njen rad u predhodnoj godini zaslužuje ovo priznanje.

Godina koja je iza nas bila je posebno značajna za Galeriju zbog izuzetnog programskog sadržaja koji je podelila sa najširim publikom. Pet visoko produciranih izložbi obeležile su njen rad, svaka od njih donoseći izuzetan umetnički kvalitet i višeslojnu interpretaciju, kao i inovativni izložbeni dizajn što ne iznenađuje s obzirom da je upravo ova Galerija nekoliko decenija u nazad postavljala standarde za dizajn postavki u našoj zemlji.

Važno je istaći da praksa Galerije da svaku godinu posveti jubileju nekog od akademika skreće pažnju na stručnjake i umetnike koji su zaslužni za razvoj nauke, umetnosti i kulture i ostavili su dubok trag u istoriji svog naroda. Hemičaru Simi Lozaniću bila je posvećena 2023. godina. O njegovom životu i delu govorila je izložba *Sima Lozanić: vitez srpske nauke* koja je otvorena krajem 2023. godine i trajala je do kraja februara 2024. godine.

Prošla 2024. godina bila je posvećena Vladimiru Petkoviću, istoričaru umetnosti i arheologu koji je svojim radom obeležio prvu polovinu XX veka. Bio je osnivač Arheološkog instituta SANU. Njegov doprinos uzdizanju uloge i značaja Narodnog muzeja u Beogradu je posebno istaknut na izložbi. Izložba *Vladimir R. Petković: utemeljitelj struke i nauke* je na slikovit način podsetila na njegova terenska istraživanja i kompletan rad vredan divljenja.

Galerija SANU je u 2024. godini realizovala i dve velike izložbe na kojima je iz više uglova osvetljeno stvaralaštvo dva značajna umetnika različitih životnih puteva i umetničkih senzibiliteta. Izložba *Uroš Predić – dostojanstvo svakidašnjice* sačinjena je kroz nekoliko celina (anegdotski i socijalni žanr, religiozno slikarstvo, portreti, teme iz nacionalne istorije) i predstavila je Predićeva osnovna tematska opredeljenja. O životu revolucionara, angažovanog umetnika i profesora Đorđa Andrejevića Kuna govori izložba *Kun: umetnik – radnik – borac*.

Svoje mesto u Galeriji pronašla je i retrospektivna izložba dela poznatog umetnika Miodraga Đurića pod nazivom *Dado: istorija prirode 1953–2000*.

Osim po kvalitetnom dizajnu, Galerija se ističe i svojom uspešnom saradnjom sa različitim autorima i kreativnim timovima. Svaka izložba donosi novi tim okupljen sa željom

da izgradi atraktivnu i relevantnu izložbu zasnovanu na jedinstvenom konceptu koji je nastao kao rezultat posvećenog istraživanja. Veliki je broj institucija (muzeja, galerija, arhiva...) u Beogradu, Srbiji i regionu sa kojima Galerija SANU sarađuje, a imponantan je i broj kolekcionara i stručnjaka koji dela iz svojih privatnih fondova rado ustupaju za realizaciju velikih i sveobuhvatnih izložbi. Sve navedene izložbe su imale i bogate prateće programe kojima je bio cilj da obrađuju onu lepezu tema koje nisu našle mesta na izložbi, a bile su važne za sveobuhvatno razumevanje društveno političkih prilika u kojima su živele i radile ličnosti kojima su izložbe posvećene. Realizovani projekti imaju i prateće publikacije/kataloge od kojih su neki već dobili prestižne nagrade.

Posebno bi trebalo imati u vidu činjenicu da je jedan od ključnih faktora uspeha Galerije njena višeznačna usmerenost prema publici. Izborom duboko promišljenih i značajnih tema Galerija se, s jedne strane, obraća tradicionalnoj, obrazovanoj, klasičnoj muzejskoj publici, ali, s druge strane, vodi računa da izložbe privuku što više znatiželjnih građana i stranih gostiju, čime naučno i umetničko nasleđe srpskog naroda čini razumljivim i dostupnim najširoj javnosti.

Važno je napomenuti da su svi programi – uključujući i muzičke – u Galeriji besplatni što doprinosi kulturnoj inkluziji i omogućava svim posetiocima da uživaju u bogatstvu kulturnih sadržaja bez finansijskih barijera.

Zbog svega navedenog, smatram da Galerija SANU zaslužuje priznanje za Muzej godine i da je njen rad tokom 2024. godine istinski doprinos u oblasti prezentovanja i savremenog pristupa kulturnoj baštini.

S poštovanjem,

Beograd,

21. mart 2025.

Veslinka Kastratović Ristić,
muzejska savetnica

| V. K. Ristić